

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

21 януари 2016 година *

„Преюдициално запитване — Регламент (ЕО) № 883/2004 — Член 5 — Понятие „равностойни обезщетения“ — Равно третиране на обезщетенията за старост на две държави членки на Европейското икономическо пространство — Национална правна уредба, която взема предвид обезщетенията за старост, получени в други държави членки, при изчисляване на размера на социални вноски“

По дело C-453/14

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Verwaltungsgerichtshof (Административен съд, Австрия) с акт от 10 септември 2014 г., постъпил в Съда на 29 септември 2014 г., в рамките на производство по дело

Vorarlberger Gebietskrankenkasse,

Alfred Knauer

срещу

Landeshauptmann von Vorarlberg,

в присъствието на:

Rudolf Mathis,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на трети състав, изпълняващ функцията на председател на четвърти състав, J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal (докладчик) и K. Jürimäe, съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: V. Giacobbo-Peyronnel, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 16 юли 2015 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Vorarlberger Gebietskrankenkasse, от J. Lercher, Rechtsanwalt,

— за M. Knauer, от J. Nagel и M. Bitriol, Rechtsanwälte,

* Език на производството: немски.

- за австрийското правителство, от G. Hesse, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от V. Кауе, в качеството на представител, подпомагана от T. de la Mare, QC,
- за Европейската комисия, от M. Kellerbauer и D. Martin, в качеството на представители,
- за Надзорния орган на ЕАСТ, от M. Moustakali, X. Lewis и M. Schneider, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 ноември 2015 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5 от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 166, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82 и поправка в ОВ L 33, 2008 г., стр. 12), както и на член 45 ДФЕС.
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Vorarlberger Gebietskrankenkasse (регионална здравноосигурителна каса на провинция Форарлберг, наричана по-нататък „здравноосигурителната каса“) и г-н Кнауер, от една страна, и Landeshauptmann von Vorarlberg (правителството на провинция Форарлберг), от друга страна, относно задължението на г-н Кнауер да плати здравноосигурителни вноски в Австрия върху месечните пенсионни обезщетения, получени по професионална пенсионна схема на Княжество Лихтенщайн.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съгласно съображение 9 от Регламент № 883/2004:

„Съдът на Европейските общности по различни поводи дава становище относно възможността за равно третиране на обезщетения, доход и факти; този принцип трябва да се приеме изрично и да се развие, като се спазят същността и духа на съдебните решения“.

- 4 Член 3 от посочения регламент, озаглавен „Материален обхват“, гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага към всички законодателства относно следните клонове на социална сигурност:

[...]

г) обезщетения за старост;

[...]“.

- 5 Член 5 от същия регламент, озаглавен „Равно третиране на обезщетения, доходи, факти и събития“, гласи:

„Освен ако друго не е предвидено в настоящия регламент и в светлината на установените специални разпоредби по прилагането, се прилага следното:

- а) когато, съгласно законодателството на компетентната държава членка, получаването на обезщетения от социалното осигуряване [или] на други доходи има определени правни последици, съответните разпоредби от това законодателство се прилагат също така и към получаването на равностойни обезщетения, придобити съгласно законодателството на друга държава членка или към доход, придобит в друга държава членка;
- б) когато, съгласно законодателството на компетентната държава членка, правните последици са резултат от настъпването на някои факти или събития, тази държава членка взема предвид подобни факти или събития, настъпили във всяка друга държава членка, като настъпили на нейната територия“.
- 6 Член 9, параграф 1 от Регламент № 883/2004, озаглавен „Декларации на държавите членки относно приложното поле на настоящия регламент“, предвижда, че държавите членки уведомяват писмено Европейската комисия по-специално за законодателството и схемите по член 3 от посочения регламент.
- 7 Член 30 от същия регламент, озаглавен „Вноски от пенсионери“, гласи:

„1. Институцията на държавата членка, която съгласно приложимото законодателство извършва удържки на осигурителни вноски за болест, [...] може да изисква и възстановява такива удържки, изчислени в съответствие със законодателството, което прилага, само доколкото разходите за обезщетенията [...] се поемат от институцията на посочената държава членка.

2. Когато [...] придобиването на право на получаване на обезщетения за болест, за майчинство и съответните им обезщетения за гледане на малко дете от бащата е в зависимост от плащането на осигурителни вноски или подобни плащания съгласно законодателството на държавата членка, в която пребивава съответният пенсионер, тези осигурителни вноски не са дължими по силата на такова пребиваване“.

- 8 Член 53 от Регламент № 883/2004, озаглавен „Правила за избягване на съвпадането“, предвижда в параграф 1:

„Всяко съвпадане на обезщетения за инвалидност, старост или преживяло лице, изчислени или отпуснати въз основа на осигурителни периоди и/или периоди на пребиваване, завършени от същото лице, се счита за съвпадане на обезщетения от един и същи вид“.

- 9 Член 30 от Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент № 883/2004 (ОВ L 284, стр. 1), озаглавен „Вноски от пенсионери“, гласи:

„Ако дадено лице получава пенсия от повече от една държава членка, сумата на вноските, приспадната от всички изплатени пенсии, при никакви обстоятелства не [следва да] надвишава сумата, приспадната по отношение на лице, което получава пенсия в същия размер от компетентната държава членка“.

- 10 Регламенти № 883/2004 и № 987/2009 се прилагат в Лихтенщайн по силата на решение на Съвместния комитет на [Европейското икономическо пространство] № 76/2011 от 1 юли 2011 г. за изменение на приложение VI (Социална сигурност) и на Протокол 37 към Споразумението за ЕИП (ОВ L 262, стр. 33).

Австрийското право

- 11 Член 73а, параграф 1 от Кодекса за социално осигуряване (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz), в редакцията му след приемане на Втория закон за изменение на закони в областта на социалната сигурност от 2010 г. (2. Sozialversicherungs-Änderungsgesetz 2010, BGBl. I, 102/2010, наричан по-нататък „Кодекс за социално осигуряване“), гласи:

„В случай на получаване на пенсия от чужбина, която попада в приложното поле

— на [Регламент № 883/2004] [...]

[...]

се изисква плащането на здравноосигурителна вноска по реда на член 73, параграфи 1 и 1а и върху тази пенсия от чужбина, когато лицето с право на пенсия от чужбина има право на обезщетения за болест. Тази осигурителна вноска е дължима на датата, на която се изплаща пенсията от чужбина“.

- 12 Що се отнася до австрийската пенсионна система, установена с Кодекса за социално осигуряване, запитващата юрисдикция пояснява, че схемата за пенсионно осигуряване, която покрива по-специално свързани с възрастта осигурителни рискове, има за цел да позволи на осигуреното лице да запази стандарта на живот, който е имало преди пенсионирането. Наред със законоустановената пенсионна възраст условие за предоставянето на право на пенсия за старост е наличието на определен задължителен осигурителен стаж. По принцип задължително осигурено е всяко лице, наето от работодател за възнаграждение над минимална долна граница. С цел да получат специална добавка в сравнение с пенсията, на която иначе биха имали право, лицата, които са задължително осигурени за пенсия, имат възможност доброволно да внасят допълнителни осигурителни вноски, за чийто годишен размер е определен таван. Тъй като става дума за разходопокривна схема за пенсионно осигуряване, платените осигурителни вноски се използват пряко за финансиране на обезщетенията. За осъществяването на пенсионното осигуряване отговарят осигурителни институции.

Лихтенщайнското право

- 13 От акта за преюдициално запитване следва, че лихтенщайнската пенсионна система се основава на три стълба, а именно осигуряването за старост и преживели лица (първи стълб), професионалната пенсионна схема (втори стълб) и допълнителните доброволни пенсионни планове (трети стълб).
- 14 Докато осигуряването за старост и преживели лица е контрибутивната схема, финансирана с вноски, професионалната пенсионна схема, уредена от Закона за професионалните пенсионни схеми (Gesetz über die betriebliche Personalvorsorge) от 20 октомври 1987 г., е разходопокривна схема. Тя е обвързана с осигуряването за старост и преживели лица и с наличието на трудово правоотношение. По принцип осигуряването по професионална пенсионна схема е задължително и заедно с осигуряването за старост и преживели лица позволява на осигуреното лице да запази стандарта на живот, който е имало преди пенсионирането. За провеждането на професионалната пенсионна схема по принцип отговаря създадена или ползвана от работодателя институция, а именно пенсионна институция. Следователно тези институции

могат само да отпускат минимални законоустановени обезщетения или да гарантират предоставянето на някои по-високи обезщетения от минималните в рамките на същата правна и организационна структура. Определянето и организацията на професионалната пенсионна схема до голяма степен не е оставена на собствената инициатива и на волята за определяне на обезщетенията от лицата, засегнати от риска старост.

- 15 Княжество Лихтенщайн е направило уведомление съгласно член 9, параграф 1 от Регламент № 883/2004, че Законът за професионалните пенсионни схеми попада в материалния обхват на посочения регламент.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 16 От преюдициалното запитване следва, че г-н Кнауер и г-н Mathis пребивават в Австрия и че в качеството си на лица с право на австрийска пенсия са здравно осигурени съгласно Кодекса на социално осигуряване. Тъй като са упражнявали професионална дейност също в Швейцария и в Лихтенщайн, те получават пенсии за старост, отпуснати от пенсионната каса в рамките на лихтенщайнската система за професионално пенсионно осигуряване (наричана по-нататък „лихтенщайнската пенсионна каса“).
- 17 Здравноосигурителната каса задължава г-н Кнауер и г-н Mathis да платят здравноосигурителни вноски за получените от лихтенщайнската пенсионна каса месечни пенсионни обезщетения, считано от октомври 2011 г.
- 18 С две решения от 10 декември 2013 г. правителството на област Форарлберг намалява размера на здравноосигурителните вноски на г-н Кнауер и г-н Mathis с мотива, че само част от професионалната пенсионна схема, а именно съответстващата на минималните законоустановени обезщетения, попада в приложното поле на Регламент № 883/2004 и следователно съгласно член 73а от Закона за социалното осигуряване — в обхвата на задължението за плащане на осигурителни вноски. Допълнението към задължителното осигуряване, предвидено със Закона за професионалните пенсионни схеми, съответстващо на по-високите от минималните обезщетения, обаче не попада в посоченото приложно поле. Същото важи и за частта от лихтенщайнската професионална пенсионна схема, която съответства на обезщетенията, изплащани за платените осигурителни вноски преди влизането в сила на Закона за професионалните пенсионни схеми, тоест преди 1 януари 1989 г. Тази част трябва да се третира по същия начин като допълнителната част.
- 19 Здравноосигурителната каса подава жалба пред запитващата юрисдикция срещу тези две решения, а г-н Кнауер срещу решението, което го засяга. Според здравноосигурителната каса дължимите осигурителни вноски трябва да се изчислят въз основа на всички месечни пенсии, изплащани от лихтенщайнската пенсионна каса на г-н Кнауер и г-н Mathis, докато според г-н Кнауер върху тези пенсии не се дължат осигурителни вноски.
- 20 Според запитващата юрисдикция сравнението на законоустановените условия за отпускане на пенсии за старост, предвидени в Кодекса за социално осигуряване, от една страна, и в Закона за професионалните пенсионни схеми, от друга страна, изглежда подкрепя тезата, че става дума за равностойни обезщетения по смисъла на член 5, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004. Тя счита, че последните пенсии попадат в приложното поле на Регламента. Всъщност посочените пенсии се основават на правните разпоредби на съответната държава, регулиращи клона или схемата за социална сигурност по отношение на обезщетенията за старост, и освен това Княжество Лихтенщайн е направило уведомление за Закона за професионалните пенсионни схеми в неговата цялост, като е посочило, че той попада в материалното приложно поле на посочения регламент.

21 Запитващата юрисдикция обаче счита, че не може да се изключи, от една страна, възможността лихтенщайнската професионална пенсионна схема — независимо от потвърденото със споменатото уведомление обстоятелство, че спада към категорията на координираните пенсионни схеми — да не бъде приета за равностойна по смисъла на член 5 от същия регламент поради възможностите, които предоставя на осигурените лица автономно да организират собствената си пенсионна схема, и от друга страна, възможността включването на всички обезщетения по посочената пенсионна схема в основата за изчисляване на австрийската здравноосигурителна вноска да трябва да се приеме от гледна точка на правото на Съюза като незаконосъобразна мярка, която възпрепятства свободното движение, установено като принцип в член 45 ДФЕС.

22 При тези обстоятелства *Verwaltungsgerichtshof* (Административен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли член 5 от Регламент № 883/2004, като се има предвид член 45 ДФЕС, да се тълкува в смисъл, че пенсии за старост по професионална пенсионна схема (която е установена и гарантирана от държавата, има за цел да позволи съответно запазване на обичайния жизнен стандарт, функционира съгласно принципа на капитализация, по принцип е задължителна, но могат да бъдат предвидени и надхвърлящи законоустановения минимум „допълнителни на задължителните“ осигурителни вноски, както и съответно по-големи обезщетения, и за чието прилагане отговаря създадена или ползвана от работодателя пенсионна институция, каквато в настоящия случай е пенсионната схема от „втория стълб“ в Лихтенщайн) и пенсии за старост по законоустановена пенсионна схема (която също е установена и гарантирана от държавата, има за цел да позволи съответно запазване на обичайния жизнен стандарт, като функционира обаче на разходопокривен принцип, задължителна е и за прилагането ѝ отговарят създадени със закон пенсионноосигурителни институции, каквато в настоящия случай е пенсионната схема на Австрия) са „равностойни“ по смисъла на посочената разпоредба?“.

По преюдициалния въпрос

23 Най-напред следва да се припомни, първо, че когато обезщетенията за старост са посочени в декларация по член 9 от Регламент № 883/2004, те попадат в приложното поле на този регламент (в този смисъл вж. решения *Mora Romero*, C-131/96, EU:C:1997:317, т. 25, както и *Pérez García* и др., C-225/10, EU:C:2011:678, т. 36).

24 Безспорно е, че разглежданата в главното производство професионална пенсионна схема е била предмет, в нейната цялост, на декларация по член 9 от Регламент № 883/2004, направена от Княжество Лихтенщайн, което следва да бъде приравнено на държава членка за целите на прилагане на посочения регламент. Следователно трябва да се счете, че изплащаните по тази схема обезщетения за старост попадат в приложното поле на същия регламент.

25 Второ, въпреки че въпросът се отнася до член 5 от Регламент № 883/2004 като цяло, всъщност той касае тълкуването на понятието „равностойни обезщетения“ по смисъла на член 5, буква а) от този регламент.

26 При тези обстоятелства въпросът, който поставя запитващата юрисдикция, всъщност е дали член 5, буква а) от посочения регламент трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като тези по главното производство обезщетенията за старост, изплащани по попадаща в приложното поле на Регламента професионална пенсионна схема на държава членка, и обезщетенията за старост, изплащани по също попадаща в приложното поле на Регламента законоустановена пенсионна схема на друга държава членка, които попадат в приложното поле на същия регламент, представляват равностойни обезщетения по смисъла на тази разпоредба.

- 27 Според постоянната съдебна практика, за да се определи обхватът на разпоредба на правото на Съюза, в случая член 5, буква а) от Регламент № 883/2004, следва да се вземат предвид едновременно съдържанието, контекстът и целите ѝ (вж. по-специално решение Angerer, C-477/13, EU:C:2015:239, т. 26 и цитираната съдебна практика).
- 28 Текстът на тази разпоредба не съдържа указания относно това как трябва да се тълкува понятието „равностойни обезщетения“. Както обаче посочва генералният адвокат в точка 54 от заключението си и противно на предложеното от Комисията, понятието „равностойни обезщетения“ по смисъла на член 5, буква а) от Регламент № 883/2004 няма непременно същото значение като понятието „обезщетения от един и същи вид“ по смисъла на член 53 от този регламент. Всъщност, ако искаше да приложи критериите на съдебната практика за тълкуване на понятието „обезщетения от един и същи вид“ в контекста на прилагането на правилата за ненагрупуване, законодателят на Съюза щеше да използва същата терминология във връзка с прилагането на принципа на приравняване.
- 29 Що се отнася до контекста на член 5, буква а) от Регламент № 883/2004, вярно е, както изтъква австрийското правителство, че условията, при които институцията на държава членка може, при обстоятелства като тези по главното производство, да изисква и възстановява осигурителни вноски за болест, могат да се уреждат и от други разпоредби, като член 30 от този регламент и член 30 от Регламент № 987/2009. Само по себе си обаче това обстоятелство не изключва възможността тези условия да се уреждат и от член 5, буква а).
- 30 Освен това от член 30 от Регламент № 883/2007 и член 30 от Регламент № 987/2009 е видно, че тези членове въвеждат някои конкретни ограничения на възможността за държавите членки да изискват и възстановяват осигурителни вноски, по-специално за болест. Затова посочените членове не могат да уредят изискването и възстановяването по такъв начин, че по силата на член 5, първо изречение от Регламент № 883/2004 същите да се изключат от приложното поле на член 5, буква а).
- 31 Що се отнася до целта на член 5, буква а) от Регламент № 883/2004, от съображение 9 от този регламент следва, че законодателят на Съюза е искал да предвиди в текста на посочения регламент установения от съдебната практика принцип за равно третиране на обезщетения, доходи и факти, така че този регламент да бъде създаден при зачитане на съдържанието и духа на решенията на Съда.
- 32 Така най-напред следва да се посочи, че двете обезщетения за старост не могат да се сметат за равностойни по смисъла на член 5, буква а) от посочения регламент единствено поради това че и двете попадат в приложното поле на същия регламент. Всъщност, освен че практиката на Съда не подкрепя такова тълкуване, то би могло да изпразни от съдържание предвиденото в тази разпоредба и желано от законодателя на Съюза изискване за равностойност, тъй като във всички случаи тази разпоредба се прилага само към обезщетения, които попадат в това приложно поле.
- 33 По-нататък, що се отнася до обезщетенията за старост, като разглежданите в главното производство, и като се има предвид практиката на Съда, на която се позовава законодателят на Съюза в съображение 9 от Регламент № 883/2004, понятието „равностойни обезщетения“ по смисъла на член 5, буква а) от този регламент трябва да се тълкува като отнасящо се по същество до две обезщетения за старост, които са съпоставими (вж. в този смисъл решение Klöpper, C-507/06, EU:C:2008:110, т. 19).
- 34 Що се отнася до съпоставимостта на такива обезщетения за старост, трябва да се държи сметка за целите, преследвани с тези обезщетения и с правната уредба, която ги предвижда (вж. по аналогия решение O, C-432/14, EU:C:2015:643, т. 33).

- 35 Що се отнася до делото по главното производство, от текста на самия въпрос следва, че обезщетенията за старост, изплащани по лихтенщайнската професионална пенсионна схема, и обезщетенията за старост, изплащани по австрийската законоустановена пенсионна схема, имат една и съща цел — да позволят на получаващите ги лица да запазят стандарта на живот, който са имали преди пенсионирането.
- 36 От това следва, че обезщетения за старост, като разглежданите по главното производство, трябва да се считат за съпоставими. В това отношение, както посочва генералният адвокат в точка 60 от заключението си, обстоятелството, че съществуват различия по-специално относно начина, по който се придобива правото на такива обезщетения, или относно възможността за осигурените лица да се ползват от допълнителни факултативни обезщетения, не може да обоснове различен извод.
- 37 Накрая, не изглежда да е налице обективна обосновка за това да не се третират по един и същи начин, при обстоятелства като тези по главното производство, разглежданите обезщетения за старост. Такава обосновка би могла евентуално да съществува, ако, както правилно посочва Надзорният орган на ЕАСТ, от изплатените по лихтенщайнската професионална пенсионна схема обезщетения за старост се удържат в Австрия осигурителни вноски за болест, но тези вноски вече са били удържани в Лихтенщайн. От изпратената до Съда преписка обаче не следва, че такъв е случаят по главното производство.
- 38 Следователно на поставения въпрос трябва да се отговори, че член 5, буква а) от Регламент № 883/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като тези по главното производство обезщетенията за старост, изплащани по попадаща в приложното поле на Регламента професионална пенсионна схема на държава членка, и обезщетенията за старост, изплащани по също попадаща в приложното поле на Регламента законоустановена пенсионна схема на друга държава членка, представляват равностойни обезщетения по смисъла на тази разпоредба, при положение че двете категории обезщетения имат една и съща цел — да позволят на получаващите ги лица да запазят стандарта на живот, който са имали преди пенсионирането.

По съдебните разноски

- 39 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

Член 5, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като тези по главното производство обезщетенията за старост, изплащани по попадаща в приложното поле на Регламента професионална пенсионна схема на държава членка, и обезщетенията за старост, изплащани по също попадаща в приложното поле на Регламента законоустановена пенсионна схема на друга държава членка, представляват равностойни обезщетения по смисъла на тази разпоредба, при положение че двете категории обезщетения имат една и съща цел — да позволят на получаващите ги лица да запазят стандарта на живот, който са имали преди пенсионирането.

Подписи